

Sungarpallanneq: Meeqqat ilai sungarpallalertarput. Ajornanngitsumik katsorsarneqartarput napparsimaveqarfimmi seqinertinneq immikkoortoq atorlugu.

Namineq iliuseqarsinnaavutit

Naartunermi nalaani diabetessi naleqqussarneqarsinnaavoq. Peqqillutit naartusinnaavutit peqqissumillu meerartaarlutit. Naartunerpit nalaani peqqinnartumik inooriaaseqartariaqarputit. Taamaalillunilu ernereeruit inooriaaseq peqqinnartoq ingerlateqqikkuminarnerutilissallugu. Iluqutissartarivaa naartunerpit nalaani peqqinnartumik inooriaaseqarnerup siunissamilu atavartumik diabetesseqalersinnaaneq annikillisinneqarsinnaavoq. Eqqaamaannaruk: illit namineq aalajangissavat illit meeqqallu inuunermit qanoq peqqittiginissarsi.

Peqqissumik meerartaassaanga?

Soorunami peqqissumik meerartaarsinnaavutit, qanorluunniit naartunerpit nalaani diabetesseqalaruit. Aakua isumallatsialaasinnaasut:

- Katsorsaasup innersuussutai malikkit
- Nerisaqarnermut innersuussutit malikkit
- Timit aalatilluarteruk
- Namineq aap sukkaa misissortaruk

Meerara diabetesseqarluni inungussava?

Naamik, illit naartunerpit nalaani diabetesseqaravit isumaqanngilaq meeraq diabetesseqarluni inungussasoq, kisianni kingusinnerusukkut meeraq alliaartornermini inersimasunngornerminilu oqimaappallernissaminut aammalu diabetes type 2-mik nappaateqalernissaminut qaninnerulersinnaavoq. Taamaammatt pingaaruteqartorujussuuvooq meeraq inooriaatsimik peqqinnartumik ilinniartinneqarlussasoq.

Ernereernerup kingorna naartunerma nalaani diabetesseqarnera peerutissava?

Nalinginnaasuuvooq ernereernerup kingunitsiani aappit sukkaa pissusissamisut ajunngitsumut inisseqqittoq. Kisianni naartunerpit nalaani diabetesseqarsimaguit, inuunerup ingerlanerani kingusinnerusukkut diabetesseqalersinnaanerit qaninnerulersimasavat. Pingaaruteqarpoq peqqinnartunik nerisaqarneq atavartinnissaa, naleqquttumik oqimaasuseqarneq aalajangersimasumillu timit aalatilluarterissaa. Innersuussutigaarput ernereernerupit kingorna qaammatit 3-sut qaangiuppata aappit sukkaa misissortissagit – kingornalu ukiut tamaasa imaluunniit ukioq al-lortarlugu. Maannakkut imminut paarilluaruit inuunerpit ingerlanerani diabetesseqalersinnaanerit annikillissavat.

NAARTUNERUP NALAANI DIABETES

Diabetes sunaava?

Diabetessip nerisavit nukissartaaasa arrortinniarnera sunner-tarpaa. Timip nerisanniit nukissaq tunguarnittoq (kulhydrat) ar-rortittarpaa glukose-ngortillugu.

Glukose timerpit sulilluarnissaminnut nukissatut pisariaqartip-paa – soorlu anersaartornissannut, atuaraangavit, pisukkaanga-vit imal. arpakkaangavit. Diabetesseqaraanni timip glukose nukissatut atornissaa ajornakusoortittarpaa. Inuit diabetessertut taanna ajoqutigisarpaattaq, tassa aammi sukku (glukose) an-nertuallaalersarmat.

Sukkoq aammiit timimut ingerlateqqinniarnissaanut insulin pi-sariaqarpoq. Insulin hormoniuvoq aqajaqqup sanilequtaanni sananeqartartoq.

Diabetesseqaraanni timeq naammanngittumik insuliniliortar-poq, imal. timip insulin atorluarsinnaajunnaartarpaa. Taamaalil-luni glukose timimut ingerlaqqinniarnera ajornakusoortarpoq, kinguneralugulu aammi sukkoq annertuallaalersartoq.

Taammaamat aap sukku annertuallaalersimappat taaguuser-neqartarpoq = Diabetes

Naartunermi nalaanni diabetesseqarneq sunaava?

Naartunermi nalaanni diabetesseqarneq tassaavoq nartulluni sakkukittumik diabetesseqalernerq, tamatigungajalluinnarlu er-nereernerup kingorna peeruteqqittartoq. Naartunermi nalaanni diabetesseqalernerq taamaallaat takussaasarpoq 2-3%-it naar-tusut akornanni. Nappaat takkukajunnerusarpoq erniffassap qa-nilliarternani, timimik naartusumik hormonit amerlanerulersar-nerannik patsiseqartarluni. Hormonit taakkua insuliinip iluaqu-taasarnera innarlertarpaat, kingunerisittarlugulu timeq annertu-nerusumik insuliiniliortariaqalernissaa. Arnat ilai taamaaliorsin-naasangillat, taamaatorli naartunerup nalaanni diabetesseqa-lertarput.

Kikkut naartunermi nalaanni diabetesseqalertarpat?

Taamatut nalaataqarnissaq qaninnerussaaq:

- Oqimaapallaartuuguit
- Qanigisanni diabetessertoqarpat
- Siornatigut meerartaarsimaguit 4,5 kg. sinnerlugu oqimaasi-sulimmik
- Siornatigut naartunerpit nalaanni diabetesseqarsimaguit

Naartunerup nalaanni diabetes qanoq katsorsarneqartarpa?

Nerisaqarneq: Nerisaqarneq naartunerup nalaanni diabetesse-qaraanni eqqortunik nerisaqarneq katsorsaatitut pingaarnertut aallunneqartarpoq, imatut paasillugu nerisassat aap sukkuanut qullartitsivallaarneq ajortut. Taamaattumik nerisaqarneq pillugu oqaloqateqarumaarputit, siunnertaralugu ajunnginnerusunik nerisaqarniassagavit naartunerpit sinnerani.

Timimik aalatitsineq: Timimik aalatitsisarneq pingaartorujus-suuvoq naartunerup nalaanni, ingammi diabetesseqalersimaguit. Katsorsaasut oqaloqatigiuk qanitut timersorsinnaanerlutit naar-tunerpit nalaanni.

Aap sukkuunik misissuineq: Aap sukkuunik misissuummik tuni-neqassaatit. Aap sukkuata inissisimanera misissortarukku kat-sorsartinnerit tassuunnatigut nalilerneqartassaaq. Katsorsaasu-vit siunnersorumaarpaatit qanoq akulikitsigisumik misissortassa-nerit, misissukkavillu inernerisa inissisimaffiat qanoq ikkaangata pitsaanerusarnersut.

Insuliinimik nakorsaateqalersinnaaneq: Arnat ilaat (20 – 30 %) insuliini pisariaqartitarpaat qanorluuniit nerisartik paarilluartigi-galuarunikku. Insuliini kapuutitut pineqartarpoq. Diabetessertu-nut nakorsaatit iisartakkat nalunginnaasumik naartusunut ator-neqarneq ajorput, naartooq sapinngisamik paarilluarniarlugu.

Qanoq sunnerneqassaanga naartunerma nalaanni diabetesseqalersimaguma?

Naartunerma nalaanni diabetesseqalersimaguma ajornartorsiutit assiginngitsut aqqusaarneqarsinnaapput. Ajornartorsiutit ta-makkua pinngitsoorneqarsinnaapput aappit sukkuunik missis-suisarnikkut naleqqussartarnikkullu. Tamatigoruinnangajak ajornartorsiuteqarneq ajorpoq naartunerpit nalaanni diabetes-seqarnerit katsorsarneqarluarsimappat, kisianni takussaagajun-nerusarput naartunerup nalaanni aap naqitsinerani qaffasippal-laalertitsineq aammalu amerlanerulaartut ernisartinneqaaqqaar-lutit ernisartut imal. pilatsillutik ernisartut.

Naartunerup nalaanni diabetesi naartuuga sunnersinnaavaa?

Aap, aap sukku qaffasippallaaruni ilumiut sunnerneqarsinnaa-voq, kisianni aap sukku naleqqussarluagaq ajornartorsiutaasin-naasut annikillinnaavaa. Naartunerpit nalaanni diabetesi kat-sorsarluagaappat, tamatigut ajornartorsiuteqarneq ajorpoq, kisianni taagorneqalersut takussaanagerusarput meeqqanit arni naartunerup nalaanni diabetesseqalersimasuni:

Meeraq oqimaapallaartoq, pissutigalugu meeraq illiap iluanii-nermini sukkuunik annertuumik pisarnikuugami taamaattorli in-suliiniliorpallaarsimalluni. Kingunerisarpaa meeraq pissusissami-ninggaanniit anginerusoq oqimaanagerusorlu. Taanna erninissan-nut sunniuteqarsinnaavoq.

Aap sukku appasippallaartoq, pissutigalugu naartunerup er-ninerullu nalaanni meeraq annertuallaamik sukkuunik pisimasar-mat. Taassumalu kingunerivaa meeraq insuliiniliorpallaartoq, malitseritillugulu meeqqap ernereernerup kingorna aavata suk-kua apparpallaarsinnaanera akunnerit siullit imaluunniit ullut siullit. Meeqqat ilai pisariaqartissinnaasarpaat immikkoortorta-qarfimmut allamut uninngalaarnissartik.